

Minister

Directie

_____

Contactpersoon

_____

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

nota

Update uitwerking pensioenakkoord

Akkoord SG/DG

1. Status nota

Ter informatie

2. Aanleiding

Donderdag 12 november van 15.00 tot 16.30 uur hebben we een overleg over de uitwerking van het pensioenakkoord. Graag willen we dit moment benutten om onderstaande punten met u langs te lopen.

3. Agenda

- Proces komende weken
- Transitie-ftk
- Aandachtspunten n.a.v. rondetafelgesprek Tweede Kamer
  - Invulling alternatief voor vervallen individueel bezwaarrecht
- Nabestaandenpensioen
  - Vraag n.a.v. nota die u vorige week heeft gelezen.

4. Toelichting

Proces komende weken

- Week van 16 november: (ambtelijk) rondje stuurgroepleden; inventariseren discussiepunten ten behoeve van verzending integrale versie 27 november naar stuurgroep. Mogelijk dat ten behoeve van transitie-FTK nog gesprek minister met DNB (eventueel met PF) nodig is.
- Vrijdag 27 november: integrale versie van wetteksten en memorie van toelichting delen met de stuurgroepleden.
- Maandag 7 december: stuurgroep (o.l.v. DG werk). Mogelijk later in die week nog bestuurlijk overleg met voorzitters o.l.v. minister
- Vrijdag 18 december: openstellen consultatiefase.
- *Vraag: vindt u het wenselijk om tussen 27 november en 7 december de integrale versie van de wet en memorie van toelichting nog te bespreken?*
- *Vraag: hoe lang consultatie openstellen? (4 tot 8 weken). In verband met overlap met kerstreeces en gegeven de omvang van het wetsvoorstel lijkt een consultatiefase van 8 weken wel netjes. In dat geval sluit de consultatie op vrijdag 12 februari.*

Directie**Datum**

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Transitie-ftk

- Na bespreking van de concept-tekst voor de memorie van toelichting in het stuurgroepoverleg op 10 november, blijken vooralsnog vijf bespreekpunten open te staan. Deze punten worden in bilaterale gesprekken met het hoofd Pensioenbeleid en eventueel nog een extra stuurgroepoverleg verder besproken. Als dan nog punten resterend, worden die meegenomen in het 'eindoverleg' op 7 december.
- De bespreekpunten en een korte bespiegeling zijn als volgt:
  - 1). Sociale partners wensen tijdens de transitie de indexatiemogelijkheden te vergroten. In het huidige voorstel blijft de grens waarboven indexatie mogelijk is 110 procent. DNB zal opschrijven wat hier vanuit prudentieel oogpunt mogelijk is. Het is natuurlijk mogelijk dat DNB naar de mening van SOPA's niet ver genoeg gaat. Wij zien daarnaast problemen om deze ruimere mogelijkheid te beperken tot enkel het transitie-ftk. Daarnaast is het verbeteren van het indexatiepotentieel altijd een trekkende kracht naar het nieuwe stelsel geweest. Door ook in de transitie al meer indexatie mogelijk te maken, vermindert de drang om snel over te stappen.
  - 2). Partijen hebben verschillende gedachten bij de vraag hoe om te gaan met de premie, opbouw en premiedekkingsgraad in de transitieperiode. Vanuit het nieuwe stelsel bezien kun je daar op verschillende manieren naar kijken die tegenstrijdig met elkaar zijn. Alle manieren zijn mogelijk binnen de wet. Wij laten deze discussie daarom bij de partijen die over de vaststelling van premie etc. gaan. Dat biedt ook de mogelijkheid om de premie integraal te bezien met eventueel benodigde kortingen in het ingroeipad naar de richtdekkingsgraad. Indien een fonds tijdens de transitieperiode een lagere dekkingsgraad heeft dan de richtdekkingsgraad van 95%, dan dient een sluitend herstelplan te worden opgesteld. Het is aan het fonds en de sociale partners om daarin de mix van herstelmaatregelen overeen te komen. DNB laat weten ten aanzien van de premiedekkingsgraad (inmiddels) geen wettelijke maatregelen te verlangen, maar wel een gezamenlijke intentieverklaring sociale partners op dit punt.
  - 3) In de concept-mvt is opgenomen dat als kortingen nodig zijn om een richtdekkingsgraad van 95% in 2026 te halen, deze onvoorwaardelijk zijn en gespreid mogen worden over 10 jaar. DNB, AFM en de Pensioenfederatie hebben problemen met de spreidingstermijn. Zij zien deze termijn als de transitie belasting met problemen uit het huidige stelsel, omdat een deel van de gespreide kortingen na 2026 z'n beslag heeft en dus bij de transitie afgerekend moeten worden. Een kortere spreidingstermijn betekent potentieel hogere kortingen gedurende de transitieperiode en mogelijk ook een stapeling van kortingen richting 2026 omdat de spreidingstermijn steeds korter wordt. Wij zien daarom meer in de spreidingstermijn van 10 jaar, gecombineerd met onvoorwaardelijke kortingen. De nog niet geëffectueerde kortingen kunnen tijdens de transitie worden 'bezien'. Sociale partners hebben voorkeur voor 10-jaarstermijn. DNB en PF zijn verzocht of zij een gedeeld alternatief zien, bijvoorbeeld spreiding 5-jaarstermijn. DNB en PF vrezen dat bij én lage premiedekkingsgraden én langere spreidingstermijn er teveel op de lat kan worden gezet, wat bij invaren moet worden verrekend. Bij invaren kan dit leiden tot lagere pensioenresultaten voor en na invaren, wat het draagvlak in optiek DNB en PF kan uithollen.
  - 4). De opzet van het transitie-ftk is nu dat vanaf 2022 wordt hersteld naar een generieke richtdekkingsgraad (RDG) van 95%, die nadat de

besluitvorming over o.a. het contract is afgerond bijgesteld mag worden naar een fondsspecifieke RDG. DNB en de Pensioenfederatie zijn nu van mening dat die bijstelling niet mag leiden tot een lagere RDG, om een evenwichtige transitie te garanderen. De bonden willen een lagere fondsspecifieke RDG niet uitsluiten, omdat er legitieme redenen kunnen zijn om met een lagere RDG een evenwichtige transitie te voltooien. Dit laatste standpunt past ook beter bij het verhaal dat het transitie-ftk gericht is op die evenwichtige transitie en daarbij zowel wordt voorkomen dat teveel als te weinig wordt gedaan. DNB geeft aan dat een lagere fondsspecifieke richtdekkingsgraad (vanaf 2024) de kans op tegenvallers bij invaren vergroot, bijvoorbeeld bij een economische schok in de tussentijd. Dit is een terecht aandachtspunt, wat echter ook geldt bij de fondsspecifieke herstelplannen die vanaf 2022 moeten worden opgesteld. Een fondsspecifieke richtdekkingsgraad kan worden vormgegeven als een comply (aan de generieke 95) or explain, waarbij met een lagere fondsspecifieke dekkingsgraad dan 95 het fonds met substantiële onderbouwing moet komen. Omgekeerd zal DNB namelijk ook het fonds aanspreken indien na besluitvorming blijkt dat de fondsspecifieke invaardekkingsgraad substantieel hoger is dan de generieke dekkingsgraad van 95. Fondsen krijgen in ons voorstel *de mogelijkheid* om een fondsspecifieke richtdekkingsgraad te hanteren, mits het invaarbesluit is genomen en de fondsinterne besluitvorming is afgerond. Het is dus *integraal* onderdeel van het transitie- en implementatieplan waarover DNB goedkeuring moet geven. De *default* is echter de 95 procent en geldt bovendien zolang DNB nog geen goedkeuring heeft gegeven.

- 5). Partijen hebben moeite met het drukkende effect dat de UFR tijdens de transitieperiode op de dekkingsgraden heeft. [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
  - Eerder heeft u een nota ontvangen over de scenariosets voor het nieuwe stelsel. Daarin werd geadviseerd om een nieuwe commissie parameters een advies te laten uitbrengen over zowel de parameters die nodig is voor de transitie (P-set) als voor het invaren (Q-set). Deze sets zouden beschikbaar moeten zijn bij de start van de transitie (vooralsnog 1 januari 2022), wat impliceert dat deze commissie op korte termijn zou moeten starten; zodat medio '21 het advies kan worden opgeleverd.
  - Bij al deze punten geldt dat dit gevoelig ligt, omdat in principe de onderliggende vraag (bij zowel de scenariosets als de UFR) niet wijzigt door het nieuwe stelsel. NB: ook in het nieuwe stelsel speelt de UFR nog een rol, bij het vaststellen van het beschermingsrendement in de solidaire premiereregeling. Wel geldt dat de impact minder is, doordat het renterisico gericht wordt toegedeeld. In het rondetafelgesprek van de TK is hier o.a. door experts (zoals Boeijen) op gewezen.
- Eind dit jaar publiceert u de vrijstellingsregeling 2021 (los van het transitie-ftk). Dit is in essentie een kopie van de regeling van vorig jaar (incl. een bodem op 90%). DNB heeft uitgerekend of de termijn om naar het VEV te herstellen anders moet zijn dan vorig jaar met het oog op het brengen van de gemiddelde kritische dekkingsgraad naar 90%. Uit de analyse van DNB blijkt dat het verlengen van de termijn met 2 jaar (net als vorig jaar) de gemiddelde kritische DG tot onder de 90% brengt. Er zijn dan nog ongeveer 30 fondsen

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

met een kritische DG daarboven, waarvan 6 fondsen gezien de actuele DG zouden moeten korten. Dit zijn (bijna) allemaal fondsen die de korting nog kunnen afwenden door andere parameters in het herstelplan te kiezen, of waarmee iets anders bijzonder aan de hand is (bijv. in liquidatie). Ons voorstel zou daarom zijn de VEV-termijn opnieuw met 2 jaar te verlengen.

- Begin december zal het vrijstellingsbesluit worden gepubliceerd en de TK hierover geïnformeerd, in combinatie met de hoofdlijnen van het voorgenomen transitie-FTK voor de periode '22-'26.

- *Vraag: Ben u akkoord met het voorstel om de VEV-termijn in de vrijstellingsregeling opnieuw met 2 jaar te verlengen?*

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Aandachtspunten n.a.v. rondetafelgesprek Tweede Kamer

- We geven u hieronder puntsgewijs een beknopte weergave van de (meest) opvallende besprekspunten. In bijlage B vindt u een uitgebreid verslag.
- Een deel van het rondetafelgesprek (met vertegenwoordigers van FNV en VNO, het Verbond en nog meer ouderen) is tot nader orde verplaatst in verband met plenair debat over de steunmaatregelen.

Juridische aspecten

- *Invaren:* zowel Van Meerten als Lutjens zien risico's bij het invaren van aanspraken van gepensioneerden. Van Meerten is heel stellig (verworven aanspraken en rechten zijn onaantastbaar) en Lutjens ziet meer ruimte, maar geeft ook aan dat hoe de inspraak bij invaren nu lijkt te worden geregeld kwetsbaar te vinden. Het is van belang dat de positie van ouderen in dit proces goed geborgd wordt.
  - In bijlage A informeren wij u (nogmaals) over de richting die in de concept-wetgeving wordt uitgewerkt. Aanvullend ten opzichte van de eerdere plannen wordt overwogen na het besluit van het pensioenfonds inzake invaren sociale partners nog de mogelijkheid te geven om collectief bezwaar te maken.
  - Of in dit totaalpakket de positie van de ouderen voldoende stevig is, is niet alleen een juridische, maar vooral ook een politieke vraag.
- *Verplichtstelling:* beiden hebben twijfels over de houdbaarheid van de verplichtstelling voor de "zuivere WVP" (NB: voor stuurgroep had Lutjens nog een notitie geschreven hier geen problemen te zien).
  - In principe is dit punt in het akkoord reeds ondervangen door verplichtgestelde fondsen de mogelijkheid te bieden om van een solidariteitsreserve gebruik te maken.
- Voor alle juridische onderwerpen geldt: er is vooraf geen volledige duidelijkheid te krijgen, het is uiteindelijk aan de rechter (geen garanties mogelijk).
- Uitkomsten van dit onderdeel zullen 'munitie' vormen voor 'tegenstanders' invaren en nieuw stelsel (gelet op enthousiasme van Van Brenk, Van Kent, Mulder, Omtzigt).
- Lutjens en Van Meerten hebben aan de Kamer toegezegd over twee weken met een uitgebreidere beschouwing te komen over hoe de juridische punten in de wetgeving aangepast zouden moeten worden.

Economische aspecten

- *Netto profijt:* Meerdere sprekers ([redacted] CPB, [redacted] waarschuwen voor het verabsoluteren van het netto-profijt beginsel. Criterium moet niet alleen nettoprofijt zijn, maar ook andere aspecten van belang. [redacted] waarschuwde om bij de overgang op de nieuwe regeling niet af te dwingen dat het netto profijt voor alle deelnemers gelijk moet zijn aan nul. Daarmee zouden pensioenfondsen worden gedwongen om de onevenwichtigheid van

het huidige pensioencontract 'vast te klikken' in de nieuwe regelingen, terwijl we van die onevenwichtigheid juist af willen.

- In principe biedt het pensioenakkoord deze ruimte door afwijkingen in termen van netto profijt toe te staan mits dat kan worden uitgelegd. Concreet staat er in de HLN: "Het fonds kan zijn keuze voor de specifieke toepassing van de invaarmethode onderbouwen met een additionele analyse van vervangingsratio's, de ontwikkeling van reeds ingegane uitkeringen, een analyse van verwachte pensioenen volgens de URM of met andere fondsspecifieke overwegingen. *Deze overwegingen kunnen valide argumenten vormen om de transitie als geheel als evenwichtig te beschouwen, ondanks specifieke uitkomsten in termen van netto-profijt.*"
- **UFR:** Vanuit Boeijen pleidooi om introductie van de nieuwe UFR te heroverwegen. In de nieuwe regelingen bestaan geen langlopende verplichtingen meer en dus speelt het lange eind van de rente-curve nauwelijks nog een rol. Op de korte termijn leidt de nieuwe UFR tot een daling van de dekkingsgraad en dus een grotere kans op (grotere) verlagingen.

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Compensatie

- Stegers legde uit waar het pijnpunt volgens de VCP ligt. Die liggen bij het probleem rondom compensatie, de vrees is dat veel mensen buiten de boot vallen, daardoor kan het stelsel onder maatschappelijke druk komen te staan. Kamerleden leken dit goed te volgen.
- Door meerdere sprekers – naast VCP ook CPB – is aandacht gevraagd voor arbeidsmarkteffecten van eerbiedigende werking ("gouden kooi" voor oudere werknemers). NB: het Verbond had in zijn position paper dezelfde boodschap opgenomen.

Overig

- [redacted] (Anbo) was opvallend genuanceerd. Noemde het akkoord zeker een verbetering (maar kan nog beter) en verdedigde invaren en lifecycle beleggen.
- Voor Omtzigt kwam het schijnbaar als een verrassing dat de Pensioenfederatie aangaf dat invoering van nabestaandenpensioen per 1/1/2022 niet gaat lukken ("dit is nogal een bommetje").
- Voor Omtzigt was niet duidelijk dat het niet verplicht invaren tot gevolg heeft dat het ftk nog minstens 30 jaar blijft bestaan (namelijk voor gesloten fondsen).
- Vanuit Van der Linde veel aandacht voor keuzegedrag van deelnemers en of zij daarbij juist geïnformeerd of geadviseerd worden.
- Vanuit Smeulders veel aandacht voor de witte vlek en de positie van jongeren. Meerdere sprekers suggereren dat met de positie van jongeren te weinig rekening is gehouden.
- Van Brenk vroeg veel aandacht voor de kosten in het nieuwe stelsel. Verschillende sprekers gaven aan dat hier in het akkoord beperkt aandacht voor is geweest, maar dat de inschatting is dat het nieuwe stelsel structureel naar verwachting niet tot een kostenverhoging leidt (eerder verlaging).

Nabestaandenpensioen

- Vorige week heeft u een nota ontvangen over het nabestaandenpensioen.
- Bij het punt dat het pensioengevend loon zal worden afgetopt heeft u opgemerkt dit nog te willen bespreken.
- Vermoedelijk hangt deze vraag samen met het gesprek dat u vorige week heeft gehad met [redacted]. Wij hebben hierover nog contact gehad met [redacted].
- Bij de introductie van de aftoppingsgrens is het arbeidsongeschiktheidspensioen er destijds uitgelaten, met als reden dat dit een pensioen is dat dient ter verzorging / vervanging van een inkomensverlies en er geen

vermogensopbouw plaatsvindt. Daarnaast kiest iemand er niet voor om arbeidsongeschikt te worden.

- trekt deze redenering dus door bij het partnerpensioen voor pensioendatum. Dat wordt verplicht op risicobasis, is bedoeld ter vervanging van een inkomen dat door overlijden wegvalt en er vindt geen vermogensopbouw plaats. Daarnaast geldt hier natuurlijk evenzeer dat een partner er niet voor kiest om weduwe/weduwenaar te worden.
- Wij kunnen die redenering goed volgen, maar dit zou ook betekenen dat er mogelijk een groot verschil ontstaat wanneer iemand vlak voor pensioendatum komt te overlijden (salaris niet afgetopt) en wanneer iemand vlak na pensioendatum komt te overlijden. Voor het partnerpensioen na pensioendatum moet er namelijk wel rekening worden gehouden met de aftoppingsgrens want dit partnerpensioen is afgeleid van het ouderdompensioen en er vindt vermogensopbouw plaats. Eerder hebben we geconcludeerd dat we dat een onwenselijke situatie vinden en zou de hoogte van het partnerpensioen vlak voor en vlak na pensioendatum ongeveer even hoog moeten zijn.
- Daarom adviseren wij u om vast te houden aan de aftoppingsgrens bij het nabestaandenpensioen.
- Een andere opmerking maakte u bij de inwerkingtreding van de wijzigingen van het nabestaandenpensioen. Het is inderdaad mogelijk om vanaf inwerkingtreding van het wetsvoorstel het nabestaandenpensioen conform het nieuwe stelsel toe te zeggen en uit te voeren. Het is niet verplicht om de vernieuwing van het nabestaandenpensioen samen te laten lopen met de overgang naar een nieuw pensioencontract. De verwachting is echter wel dat veel sociale partners dit proces gelijktijdig zullen oppakken.
- En tenslotte klopt het dat Omtzigt al diverse malen aandacht heeft gevraagd voor de arbeidsongeschikte deelnemers. De uitgangspunten die we voorstellen bij einde dienstverband zullen ook gelden wanneer iemand (deels) arbeidsongeschikt uit dienst treden. Daarmee wordt een deel van de door hem gesignaleerde problemen wellicht ondervangen.
- *Vraag: bent u akkoord met het vasthouden van de aftoppingsgrens voor het nabestaandenpensioen?*

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Bijlage A: toelichting alternatief individueel bezwaarrecht

- In de hoofdlijnennotitie is afgesproken dat het individuele bezwaarrecht bij invaren voor deze transitie wordt geschrapt en dat er daarvoor in de plaats een collectief bezwaarrecht komt. Dit was verder nog niet uitgewerkt. Bij nadere uitwerking blijkt dat een collectief bezwaarrecht voor het verantwoordingsorgaan, in de zin dat dat orgaan een goedkeuringsrecht krijgt niet kan (in dat geval worden leden van het VO snel een medebeleidsbepaler en moeten alle leden getoetst worden door DNB). Er is daarom gezocht naar andere manieren om de bevoegdheden voor deelnemers en in het bijzonder gepensioneerden te versterken. Concreet wordt het volgende voorgesteld:
  - Er komt een "hoorrecht" voor voldoende representatieve gepensioneerden en gewezen deelnemers tijdens de arbeidsvoorwaardelijke fase. Concreet houdt dit in dat een vereniging van pensioengerechtigden die ten minste 10% van de pensioengerechtigden bij het pensioenfonds vertegenwoordigd, desgevraagd in de gelegenheid gesteld moet worden te worden gehoord of schriftelijk inbreng te kunnen geven over het transitieplan. Idem voor een vereniging van gewezen deelnemers. In het transitieplan staan alle keuzes en overwegingen die ten grondslag liggen aan de nieuwe pensioenregeling. Het "hoorrecht" is niet bindend.
  - Verantwoordingsorganen krijgen een wettelijk adviesrecht en belanghebbendenorganen een wettelijk goedkeuringsrecht op het voorgenomen besluit om in te varen.
  - De positie van het VO wordt versterkt, door mogelijk te maken dat elke geleding in het VO (werknemers, werkgevers, gepensioneerden) bezwaar kan maken bij de Ondernemingskamer, ongeacht de procentuele omvang van die geleding in het VO.
  - Nadat het pensioenfonds het besluit tot invaren heeft genomen wordt aan de betrokken sociale partners de mogelijkheid gegeven om collectief bezwaar te maken tegen het invaren. Dit wordt een juridisch alternatief voor het individuele bezwaarrecht gecreëerd. Alhoewel dit collectieve bezwaarrecht door dezelfde sociale partners wordt uitgeoefend die het verzoek tot invaren doen, vraagt dit om een nieuwe toetsing. Immers door tijdsverloop kan de uitkomst een andere zijn.
- Het is hierbij zoeken naar een evenwicht tussen voldoende versterkte bevoegdheden (waardoor de regulering van eigendomsrechten beter te rechtvaardigen is) en de uitvoerbaarheid. Werkgevers hebben moeite met het "hoorrecht" in de arbeidsvoorwaardelijke fase, werknemers zien in dat positie van gepensioneerden voldoende stevig moet zijn om te voorkomen dat je op voorhand te veel weerstand creëert.
- Sociale partners hebben ook nog wat moeite dat een minderheid, een geleding van een medezeggenschapsorgaan, naar de Ondernemingskamer zou kunnen stappen. Een variant zou nog kunnen zijn om het intern toezicht van een pensioenfonds een ex-ante toetsrol te geven richting fondsbestuur. Een Raad van Toezicht heeft nu ook al bepaalde goedkeuringsrechten, zoals bij een externe collectieve waardeoverdracht en kan countervailing power richting fondsbestuur geven op het gebied van evenwichtige belangenafweging en risicobeheersing. Een RvT is bij grote pensioenfondsen de meest voorkomende vorm van intern toezicht.
- NB: vanuit WBJA wordt nog verder juridisch onderzoek gedaan naar de vraag of sociale partners slapers en gepensioneerden kunnen binden. Daarmee kan de juridische argumentatie voor het vervangen van een individueel bezwaarrecht door een collectief bezwaarrecht voor sociale partners worden onderbouwd.

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Bijlage B: verslag rondetafelgesprek Tweede Kamer 5 november

Directie

Algemeen

- Deelnemende Kamerleden: Van Weyenberg (D66), Van der Linde (VVD), Van Brenk (50PLUS), Mulder (PVV), Van Kent (SP), Van Dijk (PvdA), Omtzigt (CDA), Smeulders (GL).
- Genodigden: [redacted] en [redacted] en [redacted]; [redacted]; [redacted] (CPB); [redacted] (AFM); [redacted] (Pensioenfederatie); [redacted] (VCP); [redacted] (DNB); [redacted] (ANBO); [redacted] (KBO-Brabant); [redacted] (AON); A. [redacted] (KPS).
- Een deel van het rondetafelgesprek (met vertegenwoordigers van FNV en VNO, het Verbond en nog meer ouderen) is tot nader orde verplaatst in verband met plenair debat over de steunmaatregelen.

Datum

10 november 2020

Onze referentie
2020-0000152775

Blok 1: Actoren pensioenakkoord: [redacted] en [redacted]

[redacted] – Kern position paper

- Niet [redacted] hebben besloten tot invulling HLN, dat hebben beleidsmakers en stuurgroep gedaan.
- Uitgangspunt is (geweest) dat uitvoeren doel pensioenakkoord mogelijk is indien pensioenopbouw geadmistreerd in vermogen gereserveerd voor de uitkering (in plaats van aanspraken) gecombineerd wordt met (uitgebreide) gerichte risicodeling.
- Aandachtspunt bij uitwerking: hoe te komen tot evenwichtige transitie.
- Werker heeft daartoe 3 suggesties:
  - Bekijk evenwichtigheid alleen als totaal (niet voor separate onderdelen)
  - Criterium moet niet alleen nettoprofijs zijn, maar ook andere aspecten van belang (zoals zie position paper)
  - Kijk eerst naar regelgeving rond transitie, daarna pas naar mogelijke aanpassing FTK

[redacted] – Kern position paper

- De twee nieuwe contracten dragen bij aan een toekomstbestendig pensioenstelsel.
- Aandachtspunten:
  1. Het nieuwe pensioencontract werkt met een zogenaamd beschermingsrendement. Om het deelnemerscollectief optimaal te kunnen laten profiteren van het nieuwe pensioen-contract zijn in de wettelijke uitwerking twee zaken nodig:
    - Het moet via het beschermingsrendement mogelijk zijn om deelnemers bescherming te bieden tegen alle onvermijdelijke uitkeringsrisico's: rente, microlangleven, macrolangleven én inflatie.
    - Het toe te kennen beschermingsrendement hoeft binnen de beleggingsportefeuille niet te allen tijde precies gedekt te worden door financiële marktproducten.
  2. Werk in de wet met heldere regels, waarbinnen pensioenfondsen voldoende ruimte krijgen om de nieuwe pensioenregelingen optimaal af te stemmen op de behoeften en wensen van de eigen achterban (deelnemers en werkgevers).
  3. Vergroot het maatschappelijk draagvlak voor de pensioenhervorming: een gezamenlijke opdracht voor sociale partners, pensioenfondsen én de overheid.
  4. Het is zaak om deze totale transitie evenwichtig vorm te geven. Daarbij is het raadzaam om te redeneren vanuit de nieuwe regeling en niet vanuit de huidige. Concreet:
    - Dwing bij de overgang op de nieuwe regeling niet af dat het netto profijt voor alle deelnemers gelijk moet zijn aan nul. Daarmee zouden pensioenfondsen worden gedwongen om de onevenwichtigheid van

het huidige pensioencontract 'vast te klikken' in de nieuwe regelingen. Van die onevenwichtigheid willen we juist af.

- o De komende jaren moeten pensioenverlagingen niet kosten wat kosten worden voorkomen. Pensioenfondsen moeten immers op een verantwoorde wijze kunnen invaren naar de nieuwe regeling. Ze zouden echter ook niet gedwongen moeten worden om verlagingen door te voeren die in het licht van de nieuwe regeling onnodig zijn.
- o Heroverweeg de introductie van de nieuwe UFR. In de nieuwe regelingen bestaan geen langlopende verplichtingen meer en dus speelt het lange eind van de rente-curve nauwelijks nog een rol. De nieuwe UFR is voor de langere termijn, in de nieuwe regelingen, dus onnodig. Op de korte termijn leidt de nieuwe UFR tot een daling van de dekkingsgraad en dus een grotere kans op (grotere) verlagingen.

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Rondetafelgesprek

- [REDACTED]: Verstandig dat er 2 regelingen zijn uitgewerkt. Maakt dat er een keuze mogelijk is. Zorg er dan ook voor dat er ook echt wat te kiezen valt: collectiever en meer bescherming enerzijds en individueeler met meer flexibiliteit anderzijds.
- Van Weyenberg/Vd Linde: Wat zijn de economische pro's en con's van de solidariteitsreserve? Werker: Instrument om intergenerationele risicodeling mogelijk te maken. SR heeft slechts beperkte invloed op hoogte pensioenen in nieuwe stelsel.
- Van der Linde: Kiest iedereen wel echt voor verschillende contracten? Boeijen: het is de vraag hoe de verschillen uit te leggen, juist omdat de 2 contracten veel op elkaar lijken.
- Van Brenk: Kosten. Komen niet terug in HLN. Boeijen: was niet doel en belangrijk onderdeel akkoord/HLN. Maar nieuwe regelingen bieden eenvoud en daarmee kostentechnisch goede stap vooruit.
- Van Kent/Omtzigt: wat is nog niet besloten/waar zitten de knelpunten? [REDACTED]: Overgang naar nieuw stelsel is nog niet (goed) uitgewerkt, zie inbreng position paper.
- Omtzigt: Hoe kan oude stelsel nog functioneren als oude regeling blijft bestaan? Werker: Huidige regels blijven van toepassing. Omtzigt: dan dus 30 jaar huidige (oude) stelsel handhaven. Hoe ziet pensioen 70-jarige gepensioneerde eruit? Werker: pensioen in de toekomst niet méér afhankelijk van financiële rendementen, maar wel sneller. Hoe het er exact uit gaat zien, hangt af van de afspraken rond transitie.
- [REDACTED]/[REDACTED]: rol marktrente is kleiner in nieuwe contracten.
- [REDACTED]: herverdeling niet als 'vies woord' behandelen. Je kan beargumenteren dat er vermogen van oud naar jong is gegaan de afgelopen periode, moet je dat weer terugschuiven? Indien sprake van herverdeling, daar heel transparant over zijn. Individuele berekeningen zijn daarbij niet mogelijk (en nodig).
- [REDACTED]: je zou misschien vast moeten leggen, als premie inleg minder dan 15% is mag je het geen pensioen noemen. Dan is duidelijk dat pensioen duur is.

Blok 2: Juridische aspecten: [REDACTED]

Algemeen

- In grote lijnen is er niet echt iets nieuw gezegd vanochtend.
- Veel belangstelling vanuit zowel de coalitie als de oppositie voor de juridische aspecten.
- [REDACTED] verschillen eigenlijk over alle onderwerpen van mening. [REDACTED] doet de suggestie om een expert EU-recht / interne markt werking te laten bevragen over de verhouding tussen het nieuwe stelsel en het EU-recht.
- Rol voor parlementaire advocaat weggelegd? (Omtzigt)

- Uitkomsten van dit onderdeel 'munitie' voor 'tegenstanders' invaren en nieuw stelsel (gelet op enthousiasme van Van Brenk, Van Kent, Mulder, Omtzigt).
- Vooraf geen duidelijkheid te krijgen, het is uiteindelijk aan de rechter, geen garanties mogelijk.
- Over twee weken uitgebreidere beschouwing van zowel Lutjens als Van Meerten over hoe de juridische punten in de wetgeving aangepast zouden moeten worden.

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Invaren

- Oostenrijkse casus aangehaald
- ██████████ hamert op artikel 17 EU-handvest (inhoud wellicht hetzelfde als artikel 1 EVRM, procedures verschillende en directe horizontale werking)
- Schrappen individueel instemmingsrecht ter discussie
- Wanneer wordt de wezenlijke aard van het pensioen aangetast? (niet toegestaan, Oostenrijkse casus)
- ██████████; overheid handelt niet onrechtmatig. Invaren is besluit van sopsa's en vervolgens van pensioenuitvoerders. Evenwichtigheid moet bewaakt worden, overheid kan hier kaders voor stellen. Maar het is uiteindelijk maatwerk per regeling, en dus zaak van sopsa's
- Hoe zit het met reeds ingegaan pensioen (is dit een eigendomsrecht en kan dit afgepakt worden, zo ja op welke manier)
- ██████████: verworven aanspraken en rechten onaantastbaar o.g.v. PW.
- ██████████: dit zijn idd hardere eigendomsrechten dan opgebouwde aanspraken. Toets op onevenredige inbreuk is groter. Belangen van gepensioneerden moeten goed gewaarborgd worden. Zeker omdat gepensioneerden niet aan de CAO tafel zitten. Zoals de inspraak bij invaren nu lijkt te worden geregeld is dit kwetsbaar.

Verplichtstelling

- Wvp, minder collectieve elementen, is het risico voor de verplichtstelling daar niet groter?
- Voor sociaal belang zijn solidariteitskenmerken inderdaad wel noodzakelijk. In de Wvp is dat wellicht wat mager. Nieuwe contract is duidelijk wel solidair genoeg.
- ██████████: arbeidsmarkteffecten, zijn deze echt zo noodzakelijk om een vlakke premie voor te schrijven? Dit doet namelijk wel wat met de solidariteit. Vlakke premie, is voor iedereen gelijk, maar gevolgen voor ouderen (op arbeidsmarkt) 'erger'/'zwaarder' en daarmee ongelijk.

Blok 3A: Economische aspecten: ██████████ (oud-directeur beleggingen ABP)

- ██████████ had zich vóóraf afgemeld vanwege COVID-risico's.
- ██████████ (verder: ██████████) verweet SZW, DNB en Netspar een tunnelvisie. Als het de komende jaren tegen zou zitten op financiële markten, vallen de gemaakte afspraken in het Pensioenakkoord volgens hem snel om.
- Ook in het nieuwe pensioencontract zit nog steeds een (verborgen reken)rente, waardoor het renterisico, vooral voor ouderen, moet worden afgedekt. Dit is volgens ██████████ risicovol, omdat een stijging van de rente in de komende jaren tot een koersdaling van de aangehouden obligaties ter afdekking van het renterisico zal leiden.
- De afweging van evenwichtige belangen hoort volgens ██████████ thuis bij fondsen en niet bij politiek en experts.
- Ook hield ██████████ een pleidooi voor meer omslagfinanciering. Daarbij werd gewezen op de zogenaamde Aaron-conditie. Als de nominale rente lager is dan de economische groei, is een omslagstelsel gunstiger dan kapitaaldekking. Dit extra omslagelement kan ook worden gezien als een buffer om in het overgebleven kapitaalgedekte deel (nog) meer aandelenrisico te nemen. Hierbij werd een uniform percentage van 80% genoemd voor alle deelnemers en gepensioneerden.

- De toepassing van lifecycle beleggen zou volgens [ ] ook slecht uitpakken. Daarbij vielen stevige bewoordingen. Ook hier dreef de argumentatie van [ ] sterk op een toekomstige rentestijging, die geenszins vast staat. Renetafdekking valt in dat scenario slecht uit voor met name ouderen, omdat in geval van een rentestijging obligatiekoersen zullen dalen en zij dan niet van die rentestijging zullen profiteren. De keerzijde, de gevolgen van een rentedaling zonder afdekking van renterisico, die zich feitelijk de afgelopen jaren feitelijk heeft voorgedaan, bleef onbenoemd
- Concreet voorstel van [ ] was om de rekenrente in de komende jaren in de huidige uitkeringsovereenkomst vast te zetten. Daarbij werden willekeurige percentages van 1,5%, 2%, 3% en 5% - zonder enige onderbouwing - genoemd. De partijen zouden in die periode weer terug naar de tekentafel moeten gaan, maar onduidelijk bleef wat daar dan precies uit zou moeten komen.
- De TK-woordvoerders leken na deze bijdrage ook wat in verwarring achter te blijven.

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Blok 3B: Economische aspecten: [ ] (CPB) en [ ] (AFM)

[ ] *CPB – Kern position paper*

1. Balans in het nieuwe contract: keuzevrijheid versus helderheid
Het bieden van keuzemogelijkheden maakt maatwerk mogelijk voor verschillende deelnemers met verschillende voorkeuren en uitgangspunten. Maar veel keuzemogelijkheden zorgen waarschijnlijk ook voor diversiteit tussen pensioenregelingen en daardoor minder helderheid voor deelnemers. Dat maakt dat bijvoorbeeld de gevolgen van een overstap naar een andere pensioenregeling moeilijker in te schatten zijn. Adequate voorlichting kan de uitruil mogelijk verzachten.
2. Stapeling van keuzemogelijkheden: soms teveel
Zo leiden zowel de 10% lumpsumuitkering bij aanvang van pensionering, de hoog-laag-constructie in uitkeringshoogte als een hoog projectie-rendement ertoe dat men bij aanvang van de pensionering een hogere uitkering krijgt en dus later een lagere uitkering krijgt.
3. Transitie-effecten afhankelijk van nog te maken keuzes
De uiteindelijke effecten van het nieuwe contract voor verschillende deelnemers zijn afhankelijk van de inrichting van het nieuwe contract. Om de transitie-effecten in te schatten zullen deze keuzes dan ook gemaakt moeten worden, en moeten veronderstellingen gedaan worden over keuzes in de toekomst.
4. 'Evenwichtige' transitie-effecten: verschillende uitkomstmaten in kaart brengen
Nettoprofiel en vervangingsratio's geven andere inzichten en uitkomsten. Transitie-effecten worden vaak getoond ten opzichte van het huidige FTK-contract. Het huidige FTK-contract, de vlakke basislijn in veel grafieken, is niet noodzakelijk evenwichtig. Wat 'evenwichtig' is, vraagt dus nadrukkelijk additionele weging in aanvulling op deze resultaten.
5. Intergenerationeel verdelen: toedelen vermogen pensioenfondsen naar deelnemers
Bij de overgang naar het nieuwe contract moeten de huidige aanspraken nog één keer worden gewaardeerd en omgezet in vermogenstermen. Daarna moet het aanwezige vermogen worden verdeeld tussen de deelnemers (en mogelijk de solidariteitsreserve). De te kiezen uitgangspunten en met name de te kiezen rekenrente voor het disconteren van rechten bepalen de uiteindelijke verdeling. Het nader verkennen van verschillende mogelijke uitgangspunten en het inzichtelijk in kaart brengen van de transitie-effecten hiervan, kan bijdragen aan een goed onderbouwde keuze en aan draagvlak voor de uiteindelijke verdeling van het vermogen van pensioenfondsen.
6. Eerbiedigen huidige premiereregelingen: 'gouden kooi' voor oudere werknemers?

Antwoord: Ja. Een overstap van premieregelingen met in leeftijd oplopende premie naar een vlakke - leeftijdsonafhankelijke - premie kan leiden tot een achteruit voor sommige cohorten indien er niet wordt gecompenseerd. In het akkoord van juni 2020 kunnen werkgevers ervoor kiezen om voor de huidige deelnemers progressieve premie te blijven faciliteren. Nieuwe medewerkers bij een werkgever starten in de nieuwe systematiek en bouwen pensioen op met een leeftijdsonafhankelijke premie. Voor oudere werknemers kan het hierdoor onaantrekkelijk worden om over te stappen naar een andere werkgever. Dit maakt oudere werknemers die lang bij hun werkgever blijven relatief duur met mogelijk negatieve arbeidsmarkteffecten tot gevolg.

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

AFM – Kern position paper

1. De pensioenregeling sluit aan bij de deelnemers
De AFM pleit voor het toevoegen van een open norm in de wetgeving die ervoor zorgt dat pensioenfondsen tijdens het proces van totstandkoming of wijziging van een pensioenregeling inzichten over deelnemers(groepen) en de effecten van keuzes in de regeling meenemen. Dit vraagt dat pensioenfondsen bij de relevante elementen van de regeling nagaan of deze aansluiten bij het risico dat de deelnemers kunnen en willen dragen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het beleggingsprofiel, maar ook aan elementen zoals de solidariteitsreserve, de uitkeringssnelheid, het spreiden van schokken en de inrichting van de defaults bij keuzes. Daarnaast vraagt dit dat pensioenuitvoerders de effecten van de regeling voor deelnemers inzichtelijk maken, bijvoorbeeld wat betreft de hoogte van het verwachte pensioen en de bijbehorende risico's.
2. Verbetering keuzebegeleiding
De AFM ondersteunt keuzevrijheid waar dat kan, maar de ervaring leert ook dat keuzevrijheid niet altijd vanzelf goed gaat. Suboptimale keuzes kunnen leiden tot financiële problemen, teleurstelling, ontevredenheid en een verlies van vertrouwen in de pensioensector. De AFM ziet risico's in de mogelijkheid van stapeling van keuzes en pleit daarom voor een open norm in nieuwe wetgeving die pensioenuitvoerders dwingt om deelnemers op een adequate wijze te begeleiden en inzicht te geven in de gevolgen van (stapeling van) keuzes.
3. Uitlegbare transitie
Dit betekent dat deelnemers worden geïnformeerd over besluiten die tijdens de transitie worden genomen over hun pensioen. Deelnemers moeten op begrijpelijke wijze worden geïnformeerd over de gevolgen van de keuzes tijdens de transitie op hun pensioen. Zij moeten voldoende in staat worden gesteld te begrijpen hoe hun nieuwe regeling werkt. De gelaagde informatie biedt, nu en straks, de mogelijkheid om complexiteit te kunnen duiden en dus transparant te communiceren. Concreet betekent dit dat deelnemers persoonlijk inzicht krijgen in de hoogte van hun pensioen vóór de overstap en het verwachte pensioen na de overstap. Beide aan de hand van de huidige drie scenario's zoals deze te zien zijn op het UPO en mijnpensioenoverzicht.nl (positief, verwacht, negatief).

Rondetafelgesprek

- Welke keuzes moeten nog nader worden ingevuld? : nog te bepalen (door SoPa's): o.a. invulling beleggingsbeleid, wijze toedelen rendement, vullen en uitdelen solidariteitsreserve etc. Verwijzing naar onderdelen uit position paper.
- : positief tegenover nieuwe stelsel, sluit beter aan bij huidige maatschappij. Verandering: gaan over naar premietoezegging in plaats van de harde toezegging die we niet vaak hebben kunnen waarmaken. Maar de premie moet wel worden belegd voor rekening en risico van de deelnemer. Rol gedragstoezicht(houder) neemt toe onder nieuwe stelsel. Verwijzing naar onderdelen uit position paper. Refereert t.a.v. de uitlegbaarheid ook naar het belang van het communicatieplan als onderdeel van het implementatieplan.

- [redacted]: geen uitspraak doen over wat een beter contract zou zijn of betere uitkomst zou genereren. Is aan de politiek. CPB rekent door.
- Van der Linde: zorgen om begeleiding. Meer keuzevrijheid. Moeten pensioenfondsen advies op maat kunnen geven aan deelnemers (Wft-advies)? [redacted]: het maakt uit hoe en op welke wijze opties worden aangeboden. In NL marktordening. Is het eerlijk wanneer je adviesmogelijkheid geeft aan partijen die niet hoeven te knokken voor deelnemers? Vd Linde: voor mensen die die keuze(s) niet kunnen maken en advies nodig hebben. [redacted]: biedt niet te veel keuzes en maak die op niveau van het fonds.
- Van Brenk: klantbelang centraal. Kosten. Waar zitten de besparingen in het nieuwe stelsel? Gemiste kans bij pensioenakkoord dat we niks doen aan kosten? Heuvelman: kosten kunnen grote impact hebben op pensioen, dat klopt. Kans gemist? Pleidooi AFM in stuurgroep is geweest om het simpel te houden, dan is dat ook beter uitvoerbaar en scheelt in kosten. Beleggingskosten blijven gelijk.
- Mulder: Begeleiden – uitleggen – eerlijk – transparant. Moet uitlegbaar zijn wat deelnemer krijgt. Dat is toch juist niet (meer) duidelijk in nieuwe stelsel? Hoe dan uitleggen? [redacted]: klopt, maar dat is juist de uitdaging. Dat moet goed worden uitgelegd. Uitleggen dat men rekening moet houden met schommelingen.
- Van Kent: complexiteit neemt toe en wat zijn de daarmee gemoeide kosten? [redacted]: meer onzekerheid, maar daar ben je wel transparanter over. Communicatie blijft essentieel. Maar daarbij geldt dat we niet weten of uitgangspunt (huidig stelsel) evenwichtig is. T.a.v. kosten: hangt af van exacte invulling nieuwe contract.
- Van Dijk: stapeling van keuzes voor deelnemer, dat heeft risico's. Welk risico is dan teveel in de pensioenregeling? Wat zijn de arbeidsmarkteffecten voor ouderen? [redacted]: er is iets te zeggen om op bepaalde momenten een hogere uitkering mogelijk te maken. Maar, mensen vinden het lastig om ver vooruit te kijken t.a.v. financiën. Dus wijzen op risico dat een en ander niet teveel uitgehold wordt. T.a.v. arbeidseffecten bij premiereregeling: zie position paper "Eerbiedigen huidige premiereregelingen: 'gouden kooi' voor oudere werknemers?" Heuvelman: wanneer risico's te groot? Is de rol van toezicht, tegenwicht bieden. Voorbeeld: eerder met pensioen, lump sum en hoog-laag. Dan haal je wel heel veel naar voren, die stapeling moet je niet willen.
- Omtzigt: wie gaat toezicht houden op de toenemende kosten, zodat dit niet uit de hand loopt. Hoe kunnen we sturen dat in individueel pensioenfondsen geen verborgen kosten zitten? En hoe gaan we informatie over transitie vormgeven, wat is 'goed informeren' over instemmen met nieuw contract of niet.
- [redacted]: verliezen we draagvlak? Dit stelsel zou juist duidelijker moeten maken wat jouw eigen potje is. Moet ook leiden tot eigenaarschap. Verwacht dat dit juist leidt tot meer draagvlak. Bij draagvlak hoort ook het managen van verwachtingen, straks wordt niet alles beter, nog steeds afhankelijk van fin. markten. Niet per se méér pensioen.
- Van Dijk: heeft CPB gekeken naar kostenverhogend effect van niet-invaren? [redacted]: Nee.

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Blok 4A: Uitvoeringsaspecten [redacted] (Pensioenfederatie)

- [redacted] sprak namens een corporatie waaraan verschillende pensioendisciplines deelnemen. De status hiervan bleef onduidelijk, maar het lijkt te gaan om een commercieel bedrijf.
- Hij pleit voor inrichting van een platform waarin een werkgever voor alle sociale en fiscale regelingen aan de voorkant in één keer alle correcte data aanlevert. Dat kan een einde maken aan de bestaande grote verschillen in data tussen werkgevers en pensioenfondsen.

- [redacted] drong er bij pensioenuitvoerder op aan om voor de stelselherziening te starten met schone ICT-systemen. Dit kan een besparing op de kosten van pensioenbeheer opleveren oplopend tot 2 miljard per jaar. Het ombouwen van bestaande systemen gaat naar zijn opvatting niet werken.
- Hij suggereerde dat het platform ook mogelijk zou maken om de wijziging van het NP al in 2022 in te voeren, maar dit leek commercieel opportunisme.

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

[redacted] (PF) vraagt met het oog op de uitvoering aandacht voor 3 punten:

1. De wetgever moet de uitvoering niet dicht regelen. Er dient ruimte te zijn voor maatwerk en voor sectorale afwegingen. Dit verbetert de mogelijkheden voor een evenwichtige overgang.
  2. Houd het nieuwe stelsel eenvoudig. Beperk de toeters en bellen. Voorkom dat pensioenfondsen op persoonsniveau moeten administreren, bijvoorbeeld voor het spreiden van mee- en tegenvallers.
  3. Voor een zorgvuldige implementatie zijn een aantal zaken noodzakelijk:
    - a. Biedt voldoende tijd voor ICT-aanpassingen. Het is van belang dat zo snel mogelijk duidelijkheid ontstaat over resterende vraagstukken.
    - b. Voorkom dubbel werk doordat verschillende wijzigingen op verschillende momenten moeten worden ingevoerd.
    - c. Maak vooraf duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is en (dus) wie op vertraging kan worden aangesproken.
    - d. Voorkom dat alle fondsen op hetzelfde moment dezelfde aanpassingen van het beleggingsbeleid moeten maken.
- Naar aanleiding van een vraag van Omtzigt zei [redacted] dat de PF nog bezig is met een voorstel voor aanpassing van het nabestaandenpensioen. De PF steunt de lijn van de HLN, maar ziet nog wel uitvoeringsvraagstukken.
  - Om de wijzigingen zorgvuldig te kunnen implementeren bepleit de PF gelijktijdige aanpassing OP en NP. Zorgvuldige aanpassing van het NP per 2022 acht [redacted] niet mogelijk.
  - Naar aanleiding van een vraag van Van der Linde merkt [redacted] op dat de consolidatie bij de fondsen ongetwijfeld doorgaat. Zij verwacht dat alle fondsen het nieuwe stelsel kunnen uitvoeren.
  - Fondsen bereiden zich – waar mogelijk – nu al voor op de aanpassingen. De PF zal samen met het Verbond en de StvdA een handleiding opstellen voor sociale partners en pensioenuitvoerders.

Blok 4B: Uitvoeringsaspecten: [redacted] (VCP) en [redacted] (DNB)

[redacted] lichten kort hun positie toe t.o.v. het Pensioenakkoord:

- [redacted] legt op heldere wijze uit waar het pijnpunt volgens de VCP ligt. Die liggen bij het probleem rondom compensatie, de vrees is dat veel mensen buiten de boot vallen, daardoor kan het stelsel onder maatschappelijke druk komen te staan. Stegers licht ook toe dat omdat ze niet meer aan tafel zitten, zij vrezen dat dit probleem wordt genegeerd. VCP wil in wetgeving recht op compensatie en een onderzoek naar of mensen buiten de boot vallen.
- [redacted] licht kort toe dat DNB vierkant achter het Pensioenakkoord staat.
- Vragen aan [redacted]:
  - Van Weyenberg vraagt [redacted] naar hoe evenwichtigheid geborgd kan worden voor alle generaties m.b.t. de solidariteitsreserve. Van der Linde is benieuwd naar wat de rol van DNB is wanneer pensioenfondsen moeten korten. Mulder vraagt naar de relatie tussen kennisniveau van de deelnemer en het beleggingsbeleid van een pensioenfonds. [redacted] geeft aan dat het gesprek nodig is, transparantie is nodig en PF'en moeten wanneer risicodragend pensioen zichtbaar wordt een rol krijgen als andere financiële instellingen. Bij geen uitspraken van de deelnemer moet er een veilige default zijn. Van Kent vraagt [redacted] of er mogelijkheden zijn om de afspraken te verbeteren of aan te passen. [redacted] geeft aan dat DNB momenteel

meewerkt met de uitwerking naar wetgeving en proberen alvast vooruit te denken over hoe de transitie er concreet uit zal zien.

- Van Brenk vraagt naar of de switch van resultaat naar inspanningsverplichting ook met huidige wetgeving kan, kort antwoord: nee. Van Dijk vraagt naar de rol van DNB, wordt er ook gekeken naar het beleggingsbeleid en de kosten van de overstap. [redacted] geeft aan dat netjes invaren, evenwichtigheid borgen en absolute transparantie belangrijk zijn. Tot slot, Smeulders vraagt hoe er voorkomen kan worden dat er over 5 jaar geen tekorten zijn? [redacted] geeft aan dat eventueel in de aanloop naar transitie noodzakelijke kortingen gedaan moeten worden, fondsen moeten gezond beginnen aan nieuw stelsel.
- Vragen aan [redacted]:
  - Van Brenk of je met kritiek niet meer aan tafel mag zitten. Van Kent vraagt naar welke problemen [redacted] verwacht op de arbeidsmarkt voor arbeidsmarktmobiliteit. Ook wordt vanuit de leden gevraagd naar hoe er is gereageerd op het VCP voorstel, zijn daar argumenten voor vanuit regeringszijde? Tot slot vraagt Smeulders of [redacted] vindt dat het aanvalsplan witte vlek voldoende doet voor jongeren? [redacted] geeft aan dat de VCP vindt dat de verkorting van de wachttijd al per 1/7/2021 ingevoerd moet worden.

Directie

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775

Blok 4C: Uitvoeringsaspecten: [redacted] (ANBO) en [redacted] (KBO-Brabant)

- [redacted] vraagt de Kamer waarom er geen jongerenorganisaties zijn uitgenodigd, je kunt nu niet zeggen dat de ouderen niet aan tafel zitten. [redacted] geeft ook aan dat zij altijd voor beter zijn en voor een beter voorstel zijn, dit voorstel is een verbetering. Het akkoord van 2010 had de voorkeur voor de ANBO. De [redacted] licht toe dat dit voorstel niet goed is, lifecycle beleggen is niet goed en de kosten van de transitie zijn te hoog.
- Vragen aan [redacted]:
  - Van Brenk vraagt of deze ouderenbonden gecharmeerd zijn van lifecycle beleggen. [redacted] geeft aan dat op dit moment al impieet lifecycle wordt belegd. De gemiddelde oudere wil een stabiel pensioen met uitzicht op indexatie, op latere leeftijd hoeft dan minder zakelijk belegd te worden, vastrentende waardes kan ook via andere manieren dan obligaties. Van Kent vraagt of er zorgen zijn tot de overgang in 2026, is beter individueel bezwaarrecht nodig, is dat een harde eis voor de ANBO? [redacted] geeft aan dat de gang naar de rechter niet wordt aangetast en het is van groot belang dat partijen aangehaakt blijven gedurende het proces. Van Dijk vraagt naar positie [redacted] met betrekking tot de solidariteitsreserve. Hij geeft aan dat zij geen bezwaar hebben maar benieuwd zijn hoe dat gaat werken met name wanneer het fout gaat. Tot slot, Smeulders vraagt naar of dit akkoord goed is voor jongeren. Volgens [redacted] is er onvoldoende nagedacht over de risico's van jongeren, die zijn niet zonder meer beter af.
- Vragen aan [redacted]:
  - [redacted] vindt lifecycle beleggen niet goed. Van Dijk probeert uit te leggen dat er geen andere optie is dan overstappen naar nieuw stelsel. [redacted] is het daar niet mee eens, [redacted] wil terug naar de pensioen en spaarfondsen wet.

Blok 4D: Uitvoeringsaspecten: [redacted] (AON) en [redacted] (KPS)

- [redacted] geeft aan dat uitvoerders nodig zijn bij de uitwerking. [redacted] licht toe dat de roep om eenvoud en uitlegbaarheid van alle tijden is, maar ook nu ligt er weer een stevige uitdaging. Het is belangrijk om balans te vinden tussen hoogwaardige regelingen en duidelijke uitlegbaarheid daarvan. Daarnaast zijn er altijd mensen die je niet bereikt.

- Vragen aan ██████:
  - Van Brenk vraagt aan beide gasten of het nieuwe stelsel goedkoper wordt? ██████ licht toe dat zij verwacht dat er in eerste instantie meer kosten moeten worden gemaakt, de implementatiekosten voor een nieuw systeem met technische elementen, maar naar verloop van tijd faseert dat uit. Van Kent vraagt ██████ naar de administratieve gevolgen en het communiceren in relatie tot onzekerheid, is dat niet gevaarlijk voor het draagvlak? Moeten we er niet van af zien? Van Dijk vraagt ook naar de communicatie. ██████ geeft aan dat zij de zorg delen, het pensioenbewustzijn is nu al laag maar individuele kapitalen helpt daar wel mee.
- Vragen aan ██████:
  - ██████ geeft aan dat hij geen inschatting heeft van een exact bedrag voor de kosten van het nieuwe stelsel. Aan Van Kent vertelt hij dat de communicatie zo open en transparant mogelijk moet, door de hele sector. Nu is er al achtergebleven vertrouwen en het is van groot belang om mensen nu mee te nemen. Je moet mensen voor gaan bereiden op de nieuwe situatie, ze moeten weten dat er schommelingen bestaan, hiervoor hebben ze daar niet direct van gevoeld. Van Dijk vraagt ██████ of hij het complex vindt dat je twee contracten hebt bijvoorbeeld. ██████ geeft aan dat dat geen probleem is, je moet een afweging maken of het de complexiteit waard is en of elk spoor zijn doel dient. Omtzigt vraagt ██████ naar de leenrestrictie en negatief eigen vermogen, wat betekent dat in de praktijk? Is het mogelijk om negatief vermogen, een schuld, te hebben bij je pensioenfonds. Omtzigt vraagt ook naar partnerpensioen, hoe zou ██████ daar in de transitie mee omgaan. ██████ geeft aan dat hij het van belang vindt dat sociale partners daar een keuze over maken. Smeulders vraagt of we de trend kunnen omdraaien dat er minder mensen pensioen opbouwen via een PF. ██████ beaamt het belang daarvan. Tot slot, Van der Linde vraagt naar informeren en adviseren, kan er ruimte geboden worden voor meer advies via PF? ██████ geeft aan dat je bijvoorbeeld kan kijken of de werkgever of PF advies kan betalen.

Directie

██████████
██████████

Datum

10 november 2020

Onze referentie

2020-0000152775